

К.М. СІУХІНА

(Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана, м. Київ, Україна)

Взаємозв'язок резервів очікуваних та зазнаних збитків і резервів переоцінки та їх відображення в бухгалтерському обліку банків

Метою статті є визначення відмінностей обліку резервів за фінансовими активами, що оцінюються за справедливою вартістю з визнанням переоцінки в сукупному доході банку за МСФЗ 9, та резервів за фінансовими інвестиціями в портфелі банку на продаж, визнаними згідно Інструкції № 400. Розкрито методичні засади бухгалтерському обліку активів, що оцінюються за справедливою вартістю з відображенням результатів переоцінки в іншому сукупному доході. Проведено порівняльну оцінку ключових особливостей обліку результатів переоцінки при формуванні резервів очікуваних та зазнаних збитків за чинними обліковими правилами та принципами Міжнародних стандартів фінансової звітності. Виявлено відмінності обліку резервів за умов формування окремих синтетичних рахунків для резервів переоцінки та резервів зменшення корисності за різними обліковими правилами. Визначено передумови відображення одразу двох резервів за активами, що оцінюються за справедливою вартістю з відображенням результатів переоцінки в іншому сукупному доході. Обґрунтовано доцільність використання «моделі очікуваних збитків» при здійсненні оцінки активів на предмет зменшення корисності.

Ключові слова: бухгалтерський облік резервів, активи, що оцінюються за справедливою вартістю, резерв очікуваних та зазнаних збитків, переоцінка, активи на продаж.

К.М. СИУХИНА

(Киевский национальный экономический университет имени Вадима Гетьмана, г. Киев, Украина)

Взаимосвязь резервов ожидаемых и понесенных убытков и резервов переоценки и их отображение в бухгалтерском учете банков

Целью статьи является определение различий учета резервов по финансовым активам, которые оцениваются по справедливой стоимости с признанием переоценки в совокупном доходе банка согласно МСФО 9, и резервов по финансовым инвестициям в портфеле банка на продажу, признанными согласно Инструкции № 400. Раскрыты методические основы бухгалтерского учета активов, которые оцениваются по справедливой стоимости с отражением результатов переоценки в прочем совокупном доходе. Проведено сравнение ключевых особенностей учета результатов переоценки, при формировании резервов ожидаемых и понесенных убытков согласно действующим учетным правилам и принципам Международных стандартов финансовой отчетности. Выявлены различия учета резервов в условиях формирования отдельных синтетических счетов для резервов переоценки и резервов на снижение полезности согласно разным учетным правилам. Определены предпосылки отображения сразу двух резервов по активам, которые оцениваются по справедливой стоимости с отражением результатов переоценки в прочем совокупном доходе. Обоснована целесообразность использования «модели ожидаемых убытков» при оценке активов на предмет снижения полезности.

Ключевые слова: бухгалтерский учет резервов, активы, которые оцениваются по справедливой стоимости, резерв ожидаемых и понесенных убытков, переоценка, активы для продажи.

Interrelation of the Reserve for Expected and Incurred Losses and Revaluation Reserve and Their Presentation in the Banks' Accounting

The purpose of the article is to determine differences in accounting for the reserves in respect of financial assets measured at fair value with revaluation being recognized comprehensive income of the bank in accordance with IFRS 30 and reserves for financial investments available for sale in the bank's portfolio recognized in accordance with Instruction No. 400. It clears up methodological principles of accounting for assets measured at fair value with revaluation results recognized in other comprehensive income. It contains comparative evaluation of key particulars of accounting for revaluation results in creation of the reserve for expected and incurred losses in accordance with the applicable IFRS accounting rules and principles. It defines differences in accounting for reserves in case of creation of separate control accounts for the revaluation reserve and the provision for utility diminishing in accordance with different accounting rules. It determines the preconditions for simultaneous recognition of two reserves for assets measured at fair value with revaluation results being recognized in other comprehensive income. It justifies expediency of use of the expected losses model in evaluation of assets for utility diminishing.

Keywords: accounting of reserve, assets, which are measured at fair value, reserve for expected and incurred losses, revaluation, assets held for sale.

Постановка проблеми. Для зовнішнього користувача порівнюваність звітності відіграє важливу роль в прийнятті рішень. З цією метою формування звітності та здійснення облікових процедур здійснюється за єдиними правилами та стандартами, одними з яких для вітчизняних банків є Міжнародні стандарти фінансової звітності (далі – МСФЗ). Рада з Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку 24 липня 2014 року опублікувала остаточну редакцію нового Міжнародного стандарту фінансової звітності 9 «Фінансові інструменти» (далі – МСФЗ 9) [8], який є обов'язковим до застосування з 01 січня 2018 року та замінює Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 39 «Фінансові інструменти: визнання та оцінка» (далі – МСБО 39). МСФЗ 9 регламентує облік фінансових інструментів, зокрема резервів очікуваних та зазнаних збитків і резервів переоцінки. У вітчизняному законодавстві вже діє Інструкція з бухгалтерського обліку з цінними паперами та фінансовими інвестиціями в банках України (далі – Інструкція № 400) [3], публікація якої передбачала зближення міжнародних та вітчизняних облікових норм. При підготовці Інструкції № 400, деякі з положень МСФЗ 9 не були використані, що може бути причиною організаційних та методологічних проблем при практичному застосуванні одночасно Інструкції № 400 та МСФЗ 9.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питаннями обліку фінансових інвестицій згідно Міжнародних стандартів фінансової звітності займається багато вчених, зокрема В.С. Амбарчян [1], І.В. Жолнер [2], О.Е. Кузьмінська [5], О.В. Небильцова, Р.С. Коршікова, Л.І. Лук'яненко, В.В. Ходзицька [6]. Втім через введення нових стандартів виникає необхідність у нових дослідженнях та оперативному реагуванні на такі зміни.

Метою статті є визначення відмінностей щодо обліку резервів за фінансовими активами, що оцінюються за справедливою вартістю з визнанням переоцінки в сукупному доході банку за МСФЗ 9, та резервів за фінансовими інвестиціями в портфелі банку на продаж, визнаними згідно Інструкції № 400.

Виклад основних результатів дослідження. Відповідно до МСФЗ 9 та Інструкції з бухгалтерського обліку операцій з цінними паперами та фінансовими інвестиціями в банках України, фінансові інвестиції слід обліковувати за трьома портфелями: активи, що обліковуються за справедливою вартістю із визнанням переоцінки у прибутках або збитках, активи що обліковуються за справедливою вартістю із визнанням переоцінки в іншому сукупному доході (активи на продаж – за Інструкцією № 400) та активи, що обліковуються за амортизованою собівартістю (активи до погашення – за Інструкцією № 400). На перший погляд, відмінностей, що спричинили б суттєві розходження між статтями фінансових звітів, складеними на основі цих правових актів немає. Основна частка цінних паперів та фінансових інвестицій обліковуються в аналогічних групах, що мають різні назви згідно стандартів, але це суттєво не впливає на класифікацію. Проте існують відмінності, які впливають не стільки на групування активів, скільки на відображення їх в обліку.

Зокрема йдеться про фінансові активи, що обліковуються у портфелі на продаж згідно Інструкції № 400 [3] та фінансові активи, що оцінюються за справедливою вартістю з визнанням переоцінки в іншому сукупному доході (далі – активи СВІСД) згідно МСФЗ 9 [8]. У групі фінансові активи (згідно МСФЗ 9), що обліковуються за справедливою вартістю з визнанням переоцінки в іншому сукупному доході, обліковуються боргові цінні

папери, які утримуються як з метою продажу, так і для отримання платежів у формі повернення основної суми та процентних доходів.

У портфелі на продаж (згідно Інструкції № 400) обліковуються фінансові активи, які банк не має наміру та змоги тримати до дати їх погашення або за наявності певних обмежень щодо обліку цінних паперів у портфелі до погашення, та які банк готовий продати, акції та інші фінансові інвестиції, за якими неможливо достовірно визначити справедливую вартість. Можна стверджувати, що у цих класифікаційних групах мають обліковуватися ті ж самі активи, незважаючи на різні назви самих груп. Розглянемо єдині для обох груп правила обліку.

В зазначеній класифікаційній групі фінансових активів частина економічних результатів від придбання активу обліковується на рахунках доходів та витрат банку, частина – на рахунках капіталу. Відсоткові доходи, доходи від валютних коливань обліковуються на рахунках доходів, резерви очікуваних та зазнаних збитків обліковуються у кореспонденції з рахунками витрат банку, зміни справедливої вартості активів – на рахунках результатів переоцінки, зокрема рахунку 5102 «Результати переоцінки фінансових інструментів в портфелі банку на продаж». В балансі активи цієї групи відображаються за справедливою вартістю. Таким чином, будь-яка операція (наприклад нарахування доходів, формування резерву очікуваних та зазнаних збитків), має супроводжуватися аналізом зміни справедливої вартості.

Відмінними за досліджуваними групами цінних паперів є саме цілі тримання активів. Згідно Інструкції № 400, для продажу утримуються активи, які не будуть обліковуватися до повного погашення. Отже, головна мета тримання таких активів є саме продаж і додатково отримання відсоткових доходів. Виокремлення одного основного напрямку утримання активу зумовлює необхідність у відображенні результатів утримання активу або як реалізованого, або як нереалізованого. Тобто за цими активами слід відображати або зменшення корисності, або зміну справедливої вартості.

Розглянемо як взаємопов'язані в обліку резерв зменшення корисності та резерв переоцінки. При зменшенні корисності за фінансовими інвестиціями на продаж обсяг накопиченої уцінки на рахунку 5102 вилучається. Сума операції становить різницю між справедливою вартістю активу та вартістю придбання цінних паперів за вирахуванням погашення основної суми та неамортизованих дисконтів або премії та раніше визнаного резерву. Логічність такої операції вбачаємо в меті утримання активу саме для продажу, коли зниження справедливої вартості фактично можливо вважати реалізованими витратами, що відображаються у формуванні резерву очікуваних та зазнаних збитків.

В подальшому при зростанні справедливої вартості за борговими цінними паперами передбачається зменшення суми сформованого резерву очікуваних та зазнаних збитків в межах

раніше створеного резерву. Після повного відновлення корисності (тобто сторнування всієї суми резерву очікуваних та зазнаних збитків), зміни справедливої вартості відображаються як переоцінка із віднесенням результатів переоцінки на рахунки капіталу.

При зростанні справедливої вартості акцій та інших цінних паперів з нефіксованим прибутком, обсяг резерву очікуваних зазнаних збитків не змінюється, а відображається переоцінка. Тобто маємо реалізований результат від зміни вартості у витратах та одночасно зростання капіталу на суму переоцінки. Вбачаємо проблему в тому, що не існує єдиного підходу до відображення зростання справедливої вартості після зменшення корисності за різними активами утримуваними для продажу.

Ще однією проблемою є відсутність чітких рекомендацій в Інструкції № 400 щодо обліку результатів переоцінки, якщо була останній раз визнана саме дооцінка, а не уцінка активу, при формуванні резерву очікуваних та зазнаних збитків.

Розглянемо як обліковуються подібні до активів на продаж активи СВІСД за МСФЗ 9. Для активів СВІСД ціллю тримання є одночасно як отримання платежів за активом, так і можливість реалізації активу за ціною вище ніж балансова вартість. Тобто, для банку важливо відображати одночасно як реалізовані доходи або витрати, так і можливі доходи або збитки, що виражаються у формі переоцінки в іншому сукупному доході. Виокремлення одночасно двох рівноправних цілей активу зумовило необхідність у відокремленні в обліку результатів такого тримання активу за рахунками доходів та витрат і рахунками іншого сукупного прибутку.

Згідно МСФЗ 9, для активів СВІСД «резерв очікуваних та зазнаних збитків має визнаватися у іншому сукупному доході та не має зменшувати балансову вартість фінансового активу у звіті про фінансовий стан» [8]. Визначене правило передбачає відсутність розподілу в обліку складових балансової вартості за окремими синтетичними рахунками. Дослідимо як можна застосовувати таке правило в обліку, коли окремі складові балансової вартості активу обліковуються на різних синтетичних рахунках і відповідно окремо відображаються резерви.

В балансі банку активи СВІСД відображаються за справедливою вартістю, через що формування резерву очікуваних та зазнаних збитків не має впливати на балансову вартість активу. Сформований резерв очікуваних та зазнаних збитків зменшує амортизаційну вартість активу, яку слід порівнювати із справедливою вартістю із віднесенням різниць на рахунки результатів переоцінки.

Базуючись на прикладах розглянутих у Керівництві по застосуванню МСФЗ 9 [9] можна зробити такий висновок: в обліку відображається два резерви за борговими цінними паперами СВІСД, що пов'язано із наступними особливостями.

По-перше, формування справедливої вартості на ринку пов'язано, в першу чергу, із потребою

Бухгалтерський облік

вигідного розміщення ресурсів, формування резервів очікуваних та зазнаних збитків – потребою захисту від кредитних ризиків. Вплив кредитного ризику на вартість активу традиційно відображається через формування резервів очікуваних та зазнаних збитків у витратах, які скоріш за все будуть понесені. Тоді як зміна справедливої вартості до моменту та за умови реалізації активу є нереалізованим доходом чи збитками, що відображається в капіталі банку.

По-друге, якісні фактори (рис. 1), що впливають на обсяги резервів – різні. Відповідно

характеристики, що є підставою для розрахунку сум різні. Наприклад, рівень відсоткових ставок на ринку є підставою для формування справедливої вартості за активами. Однак, сам факт зміни відсоткових ставок на ринку за іншими подібними активами, ніяким чином не впливає на можливість емітента цінних паперів сплачувати зобов'язання за цими цінними паперами (кредитний ризик не змінюється). Тоді як зміна доходності за подібними активами може спричинити зміну справедливої вартості цінного паперу, що вже котується на ринку.

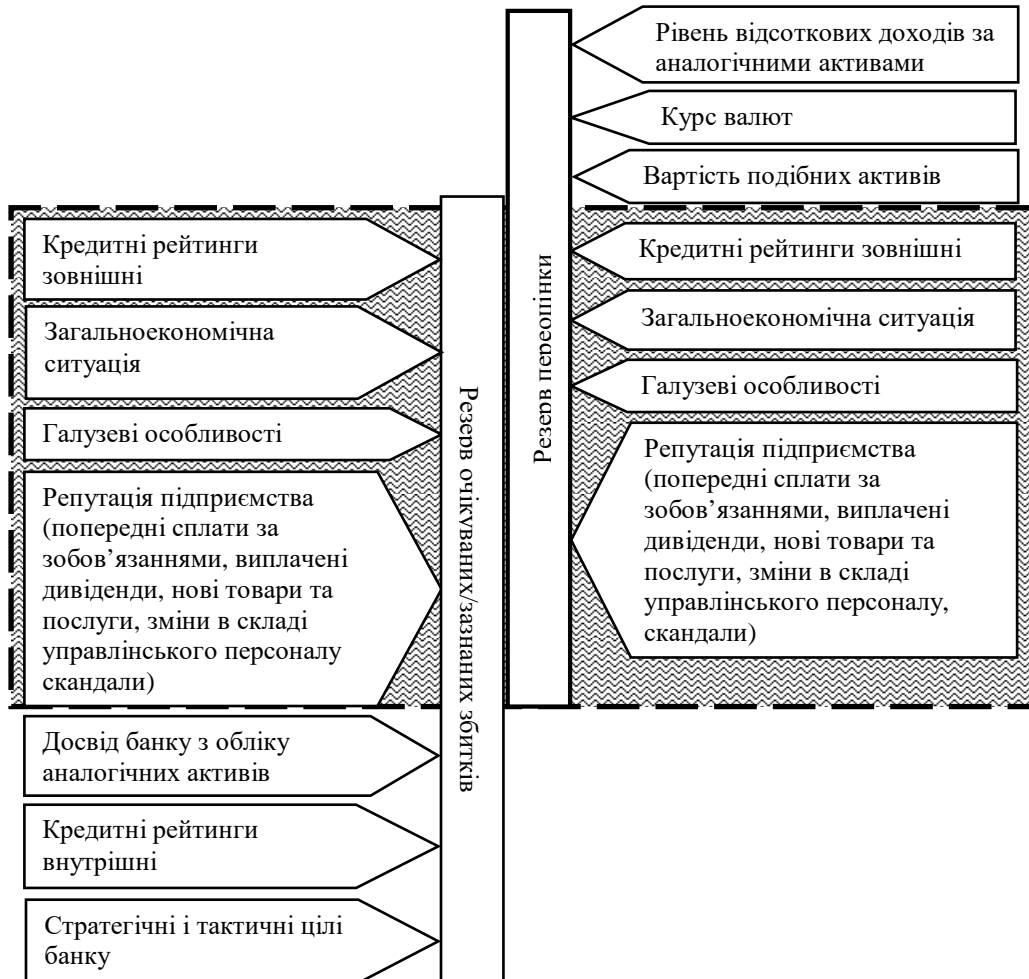

Рис. 1. Взаємозв'язок резервів переоцінки та очікуваних і зазнаних збитків через фактори, що впливають на обсяг резервів

Джерело: розроблено автором на основі [8, 10].

По-третє, якщо фактори, які впливають на справедливу вартість і очікувані та зазані збитки співпадають, кількісний вплив цих факторів може бути встановлений на різному рівні, що пов'язано із суб'єктивним судженням персоналу, який займається оцінкою кредитних ризиків з метою формування резервів, та персоналу, що здійснює моніторинг зміни справедливої вартості. Отже, обсяги резервів переоцінки і очікуваних та зазнаних збитків, за умови використання складної системи оцінювання якості активів, на практиці відрізняються. Рівність за сумами цих резервів можлива лише теоретично.

По-четверте, обсяг резерву очікуваних та зазнаних збитків відображає не лише зазані збитки, але й

можливе зменшення корисності, яке, як правило, не впливає на вартість активу до дати виникнення таких збитків. Тобто, обсяг зменшення корисності, за умови визнання можливих збитків, більший, ніж резерв переоцінки, що відображає зміну справедливої вартості активу.

Розрахунок та відображення обсягів резервів за активами СВІСД, враховуючи можливість нарахування одразу двох резервів слід здійснювати в певній послідовності (рис. 2). Зазначена методика обліку стосується обліку боргових цінних паперів СВІСД.

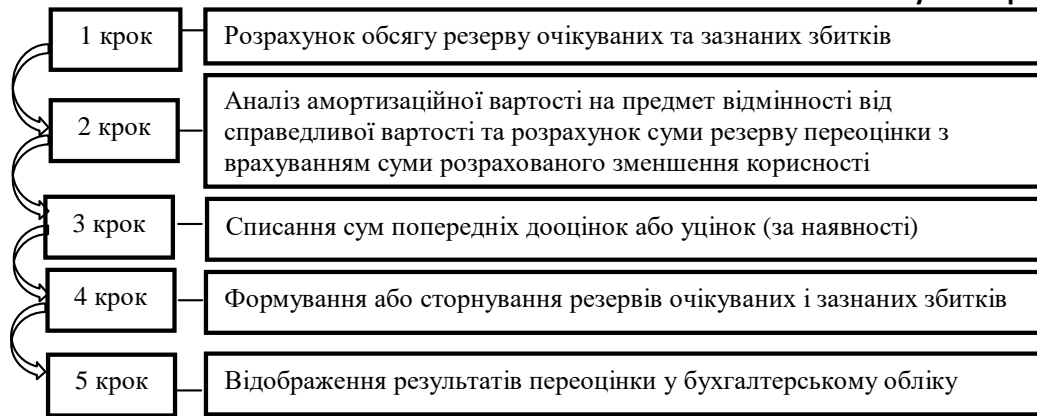

Рис. 2. Порядок регулювання балансової вартості боргових цінних паперів СВІСД шляхом формування резервів переоцінки

Джерело: розроблено автором.

Перевага при резервуванні фінансових активів, що розглядаються, за рекомендаціями МСФЗ 9, надається резерву очікуваних та зазнаних збитків. Тобто, за активами СВІСД оцінка на можливість зниження корисності здійснюється незалежно від даних про ринкову ціну активу. Справедлива вартість активу не є орієнтиром у формуванні резерву очікуваних та зазнаних збитків, як це здійснюється за діючої методики нарахування резервів. Проте, суттєва зміна справедливої вартості може бути передумовою перегляду резерву очікуваних та зазнаних збитків. Якщо під час аналізу якості активу визнається зміна корисності активу, то здійснюється формування або розформування резерву очікуваних та зазнаних збитків.

Амортизаційна вартість активу після створення резерву очікуваних та зазнаних збитків є величиною, що порівнюється із справедливою вартістю. При наявності різниці створюється резерв переоцінки, попередньо виконавши зворотне проведення на суми попередньої уцінки або дооцінки.

Здійснимо наочне порівняння принципів МСФЗ 9 щодо відображення активів СВІСД та вимог Інструкції № 400 при відображенні зменшення корисності активу.

Приклад 1 (умовні дані). Балансова вартість боргового цінного паперу СВІСД, на 01.03.2016 р. складає 7400 грн. Складові балансової вартості: номінал 8000 грн., нараховані відсотки 200 грн., відображена у попередніх місяцях уцінка внаслідок появи нових фінансових інструментів – 800 грн.

Станом 02.03.2016 р. банк приймає рішення про відображення зменшення корисності в обліку у зв'язку із непогашенням останнього платежу за активом. Розмір резерву зменшення корисності становитиме – 550 грн, розрахований на основі положень МСФЗ 9. Справедлива вартість цінного паперу згідно оприлюднених котирувань не змінилася і становить 7400 грн. Ймовірна причина знецінення не змінилася.

Згідно положень МСФЗ 9, першим кроком у відображенні таких обставин в обліку є розрахунок резерву зменшення корисності, який становить 550 грн.

Крок 2 – амортизаційна вартість активу становить 7650 грн. (8000+200-550). Різниця між справедливою вартістю та новою балансовою вартістю становить 250 грн. (7400-7650).

Наступні кроки відобразимо проведеннями із використанням номерів рахунків чинного плану рахунків банку (табл. 1).

Таблиця 1

Облік формування резерву очікуваних та зазнаних збитків за активами СВІСД відповідно до МСФЗ 9

<i>Крок 3 – сторнування результатів попередніх дооцінок або уцінок</i>		
Дт	Переоцінка боргових цінних паперів у портфелі банку на продаж (1415, 1435, 3115)	800
Кт	Результати переоцінки фінансових інструментів у портфелі банку на продаж (5102)	
<i>Крок 4 – формування резерву очікуваних та зазнаних збитків</i>		
Дт	Відрахування в резерви під знецінення цінних паперів у портфелі банку на продаж (7703)	550
Кт	Резерв під знецінення фінансових інвестицій у портфелі банку на продаж (3190, 1490)	
<i>Крок 5 – відображення результатів нової уцінки</i>		
Дт	Результати переоцінки фінансових інструментів у портфелі банку на продаж (5102)	250
Кт	Резерв переоцінки активу (1415, 1435, 3115)	

Джерело: складено автором на основі даних прикладу.

Бухгалтерський облік

Балансова вартість активу становить 7400 грн. (8000+200-550-250), що дорівнює справедливій вартості. Відповідно до розглянутого прикладу, у витратах (550 грн) буде відображено суму збитку в наслідок появи простроченого платежу, що відображає зміну кредитного ризику за активом. Тоді як, уцінка на основі котирувань, до моменту, поки актив не продано, є непонесеним збитком.

Відобразимо приклад 1 за рахунками обліку згідно Інструкції № 400. При прийнятті рішення про формування резерву зменшення корисності, суму

попередньої уцінки необхідно сторнувати. Обсяг знецінення розрахований за Положенням про формування та використання банками України резервів для відшкодування можливих втрат за активними банківськими операціями [7] становитиме 800 грн. (8000+200-7400), оскільки за цінними паперами є оприлюднені котирування і відповідно сума уцінки є обсягом резерву. В обліку подібна операція буде відображена наступним чином (табл. 2).

Таблиця 2

Облік формування резерву очікуваних та зазнаних збитків за активами на продаж згідно Інструкції № 400

Сторнування результатів попередніх дооцінок		
Дт	Резерв переоцінки активу (3107, 1415, 1435, 3115)	800
Кт	Результати переоцінки фінансових інструментів у портфелі банку на продаж (5102)	
Формування резерву очікуваних та зазнаних збитків		
Дт	Відрахування в резерви під знецінення цінних паперів у портфелі банку на продаж (7703)	800
Кт	Резерв очікуваних та зазнаних збитків (3190, 1490)	

Джерело: складено автором на основі даних прикладу.

Головна відмінність в обліку за різними стандартами полягає в розподілі причин, з яких відбулася зміна справедливої вартості. Тобто через падіння цін на аналогічні активи, вартість впала на 250 грн, разом із тим, що відбулося зменшення корисності самого активу, що можливо розподілити та відобразити окремо в капіталі та рахунках витрат.

МСБО 39 «Фінансові інвестиції: визнання та оцінка», на основі якого побудована чинна версія Інструкції № 400, не передбачає можливості розподілу результатів між реалізованими та нереалізованими збитками на основі факторів, що спричинили подібні результати (табл. 3).

Таблиця 3

Розподіл балансової вартості фінансових активів СВІСД та активів на продаж

Рахунок	Вихідні умови	Згідно п. 92 Інструкції № 400 [6]	Згідно МСФЗ 9 [1]
Номінал	8000	8000	8000
Нараховані відсотки	200	200	200
Резерв переоцінки	-800		-250
Резерв очікуваних та зазнаних збитків		-800	-550
Балансова вартість	7400	7400	7400
Результат переоцінки активів СВІСД (5 клас)	-800		-250
Витрати на формування резерву очікуваних/зазнаних збитків (7 клас)		800	550

Джерело: складено автором на основі даних прикладу.

Вважаємо, що можливість розподілу результатів в обліку за активами СВІСД між рахунками витрат та іншого сукупного прибутку створює передумови для прозорішого відображення впливу утримання таких активів на статті фінансової звітності. Застосування розглянутого механізму регулювання балансової вартості досліджуваних інструментів (рис. 2) дозволить стандартизувати кроки щодо регулювання вартості інструментів через формування резервів у бухгалтерському обліку. Такий підхід має єдині кроки у використанні незалежно від того, чи була визнана у попередніх періодах уцінка чи дооцінка, а також сформований резерв, що відображає зменшення корисності активу.

Висновки. Балансова вартість активів, що оцінюються на основі справедливої вартості з визнанням переоцінки в іншому сукупному доході, складається із декількох частин, зокрема резервів очікуваних і зазнаних збитків та резерву переоцінки. Формування резерву дозволяє скорегувати вартість активу на дату балансу у відповідності до її реальної вартості на ринку та можливих або зазнаних втрат. Формування та використання резервів за досліджуваними активами в бухгалтерському обліку здійснюється по-різному згідно вітчизняних нормативних актів та англомовної версії МСФЗ 9. Згідно МСФЗ 9, для правомірного розподілу обсягів між резервами слід керуватися причинами, з яких

відбувається зміна вартості. Якщо передумовою зміни вартості є фактори, що можуть вплинути як на резерв очікуваних та зазнаних збитків, так і на резерв переоцінки, то перевага надається резерву очікуваних та зазнаних збитків, що відображається у кореспонденції з витратами банку. У вітчизняному обліку за борговими цінними паперами одночасно можливо відобразити один із резервів. Перевага тут також надається резерву очікуваних та зазнаних збитків. Відмінності відображення, згідно різних вимог, існують і за акціями та іншими активами з нефіксованим прибутком, вивчення яких і становить перспективи подальших досліджень.

4 Список використаних джерел

1. Амбарчян, В. С. Бухгалтерський облік та аналіз фінансових інвестицій банків [Текст] : автореферат дис. на здобуття наук. ступеня к.е.н. : 08.00.09 / Амбарчян Вікторія Самвелівна. – К. : КНЕУ ім. В. Гетьмана, 2014. – 20 с.
2. Жолнер, І. В. Фінансовий облік за міжнародними та національними стандартами [Текст] : Навч. посіб. / І. В. Жолнер. – К. : НУХТ, 2012. – 335 с.
3. Інструкція з бухгалтерського обліку операцій з цінними паперами та фінансовими інвестиціями в банках України : Постанова Правління Національного банку України від 22.06.2015 р. № 400 [Електронний ресурс] – <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0400500-15/page>
4. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку банків України : Постанова Правління Національного банку України від 17.06.2004 р. № 280 [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0919-04>
5. Кузьмінська, О. Е. Впровадження міжнародних стандартів в облікову практику банків України [Текст] / О. Е. Кузьмінська // Економіка та підприємництво : зб. наук. пр. молодих учених та аспірантів. – К. : КНЕУ. – 2009. – Вип. 23. – С. 290-301.
6. Небільцова, О. В. Облік і звітність за міжнародними стандартами фінансової звітності [Текст] : навч. посібник / О. В. Небільцова, Р. С. Коршківа, Л. І. Лук'яненко, В. В. Ходзицька. – Київ : КНЕУ, 2011. – 453 с.
7. Положення про порядок формування та використання банками України резервів для відшкодування можливих втрат за активними банківськими операціями : Постанова Правління Національного банку України від 25.01.2012 р. № 23 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0231-12>
8. International Financial Reporting Standard 9 «Financial Instruments» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://eifrs.ifrs.org/eifrs/bnstandards/en/2016/ifrs09.pdf>
9. International Financial Reporting Standard 9 «Financial Instruments» : implementation guidance [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://hb.betterregulation.com/external/IFRS9_July%202014_IG.pdf

10. International Financial Reporting Standard 13 «Fair value measurement» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://eifrs.ifrs.org/eifrs/bnstandards/en/2016/ifrs13.pdf>

4 References

1. Ambarchian, V. S. (2014). *Bukhhalterskyi oblik ta analiz finansovykh investytsii bankiv* [Accounting and financial analysis of investment of the banks] (Dissertation abstract). Kyiv: KNEU.
2. Zholner, I. V. (2012). *Finansovy oblik za mizhnarodnyimi ta natsionalnymi standartami* [Financial accounting according to the international and national standards]. Kiev: NUKhT.
3. Natsionalnyi Bank Ukrainy. (2015). *Instruktsiia z bukhhalterskoho obliku operatsii z tsinnymi paperamy ta finansovymi investytsiiami v bankakh Ukrainy* [Manual for accounting of the operations with securities and financial investments in the banks of Ukraine]. Retrieved October 31, 2016, from <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0400500-15/page>
4. Natsionalnyi Bank Ukrainy. (2004). *Instruktsiia pro zastosuvannia Planu rakhunkiv bukhhalterskoho obliku bankiv Ukrainy* [Instructions on the application of the Plan of Accounts for the banks of Ukraine]. Retrieved October 31, 2016, from <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0919-04>
5. Kuzminska, O. E. (2009). *Vprovadzhennia mizhnarodnykh standartiv v oblikovu praktyku bankiv Ukrainy* [The introduction of international standards in the accounting practice of banks in Ukraine]. In *Ekonomika ta pidpriemnytstvo: zb. nauk. pr. molodykh uchenykh ta aspirantiv* (pp.290-301). Kyiv: KNEU.
6. Nebyltsova, O. V., Korshikova, R. S., Lukyanenko, L. I., Khodzytska, V. V. (2011). *Oblik i zvitnist za mizhnarodnyimi standartami finansovoi zvitnosti* [Accounting and reporting according to IFRS]. Kyiv: KNEU.
7. Natsionalnyi Bank Ukrainy. (2012). *Polozhennia pro poriadok formuvannia ta vykorystannia bankamy Ukrainy rezerviv dlia vidshkoduvannia mozhyvykh vtrat za aktyvnymi bankivskymi operatsiiami* [Regulations on the procedure of formation and use of reserves banks Ukraine for possible losses on active banking operations]. Retrieved October 31, 2016, from <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0231-12>
8. IFRS 9 Financial instruments. Retrieved October 31, 2016, from http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/929_016
9. International Accounting Standards Board. (2014). *IFRS 9 Financial instruments: implementation guidance*. Retrieved October 31, 2016, from [http://www.ifrs.org/Current-Projects/IASB-Projects/Financial-Instruments-A-Replacement-of-IAS-39-Financial-Instruments-Recognitio/Phase-III-Hedge-accounting/Documents/Chapter%206%20Hedge%20Accounting%20IG%20\(FINAL%20draft\).pdf](http://www.ifrs.org/Current-Projects/IASB-Projects/Financial-Instruments-A-Replacement-of-IAS-39-Financial-Instruments-Recognitio/Phase-III-Hedge-accounting/Documents/Chapter%206%20Hedge%20Accounting%20IG%20(FINAL%20draft).pdf)
10. IFRS 13 Fair value measurement. Retrieved October 31, 2016, from http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/929_068